

5

Integriranje dohodkov v kmečki ekonomiji v poznem srednjem veku

Matjaž Bizjak

Zgodovinski inštitut Milka Kosa
ZRC SAZU
Novi trg 2, Ljubljana
matjaz.bizjak@zrc-sazu.si

Uvod

Kmečka trgovina in široka paleta drugih neagrarnih dejavnosti slovenskega kmečkega prebivalstva, ki so v vsej svoji pestrosti dokumentirane v zgodnjem novem veku, se niso nenadoma pojavile šele takrat. Zаметke teh pojavov gre iskati v srednjem veku. Za pravilno razumevanje preučevanih pojavov je nujno poznavanje vzrokov, ki so privedli do njih, in razmer, v katerih so se izoblikovali. Med njimi lahko vsekakor izpostavimo uvedbo denarnega gospodarstva, ki je bilo – vzporedno z naturalnim – pri nas v veljavi vsaj od 12. stoletja dalje, demografske in klimatske spremembe, zaostrovanje makroekonomskih razmer v poznem srednjem veku, predvsem pa vlogo zemljiškega gospodstva kot iniciatorja presežne kmetijske proizvodnje, podeželske obrtne dejavnosti in kmečke trgovine. Na osnovi dosedanjih raziskav in poznavanja konkretnih zgodovinskih virov je mogoče postaviti hipotezo, da ima večina neagrarnih dejavnosti, dokumentiranih v zgodnjem novem veku, svoj izvor oz. neke predhodne faze v srednjem veku. Namen tega prispevka je preveriti in v končni fazi potrditi ali ovreči omenjeno hipotezo v splošnem kot tudi v vseh posameznih segmentih.

Pomemben vidik tega raziskovalnega problema je vpliv zemljiškega gospodstva na kmetijsko proizvodnjo. V obravnavanem prostoru si je za obdobje srednjega veka, vsaj nekje od 12. stoletja dalje, pravzaprav težko predstavljati kmetijsko dejavnost zunaj okvirov zemljiškega gospodstva; če pa že, je le-ta tvorila zelo majhen delež celotnega sektorja. Kmečko prebival-